

تبیین مدل عوامل اثرگذار بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش

نرگس اختیاری^۱، حسین عیدی^۲، کیوان شعبانی مقدم^{۳*}

۱. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه رازی.

۲. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه رازی.

۳. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه رازی.

تاریخ دریافت: (۹۶/۱۰/۲۰) تاریخ پذیرش: (۹۷/۰۳/۱۳)

Modeling Factors Affecting the Development of Environmental Culture in Sport

N. Ekhtari¹, H. Eydi², K. Sjabani Moghaddam^{3*}

1. M.A of Sport Management, Razi University.

2. Assistant Professor of Sport Management, Razi University.

3. Assistant Professor of Sport Management, Razi University.

Received: (10/Jan/2018)

Accepted: (03/Jun/2018)

Abstract

The purpose of this study was modeling factors influencing the development of environmental culture in sport. The present study was descriptive-survey research. The statistical population was all students of Razi University of Kermanshah. Based on the sample size of Krejci and Morgan samples, 384 students responded to the Reconciliation Questionnaire of Boehmehrani and Razavi (2014) with a Likert scale of five values. The face and content validity of the questionnaire measured based on opinions of experts reported through Cronbach's alpha of 0.78. In order to identify the factors influencing the development of environmental culture in sport, exploratory and confirmatory factor analysis was used using the SPSS and Lisrel software. The results of the study confirmed the six effective factors - the factors of education, research, management, structure, culture making and national strategies as factors influencing the development of environmental culture in sport. Also, the confirmatory factor analysis showed fit for the model. The findings showed that the factors of education, research, management, structure, culture, and national strategies influence the development of environmental culture in sport and should be considered as the main priorities of the development of environmental culture in sport.

Keywords

Environment, Environmental culture, Sustainable Development, Sport

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تبیین مدل عوامل اثرگذار بر توسعه فرهنگ محیط‌زیست در ورزش بود. پژوهش حاضر از نظر روش تحقیق توصیفی - پیمایشی بود. جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه بودند که بر اساس جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان تعداد ۳۸۴ نفر از دانشجویان به پرسش‌نامه بازبینی شده بوژمه‌هرانی و رضوی (۱۳۹۳) با مقیاس پنج ارزشی لیکرت پاسخ دادند. روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه با نظرخواهی از اساتید و صاحب‌نظران مرتبط با موضوع پژوهش بررسی، پایایی آن نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۸ گزارش شد. به‌منظور شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS19 و LISREL استفاده شد. نتایج پژوهش، شش عامل اثرگذار یعنی عوامل آموزش، پژوهش، مدیریت، ساختار، فرهنگ سازی و راهکارهای ملی را به‌عنوان عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش تأیید کرد. همچنین، تحلیل عاملی تأییدی برازش مناسب مدل را نشان داد. یافته‌ها نشان داد که عوامل آموزش، پژوهش، مدیریت، ساختار، فرهنگ سازی و راهکارهای ملی در توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش تأثیرگذارند و می‌بایست به‌عنوان اولویت‌های اصلی توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش، مدنظر قرار گیرند.

کلید واژه‌ها

محیط زیست، فرهنگ زیست‌محیطی، توسعه پایدار، ورزش

مقدمه

جهان به مانند سیستمی است که همه اجزای آن به هم پیوسته است و هر کنش در آن، واکنشی را در پی خواهد داشت. رابطه متقابل انسان و محیط زیست در بلندمدت از قوانین ترمودینامیک پیروی می‌کند. براساس قانون اول ترمودینامیک، مجموع انرژی و ماده موجود در یک سیستم بسته، همیشه مقدار ثابتی است و فعالیت‌های مختلف، انرژی را نه تولید و نه نابود می‌کنند بلکه از شکلی به شکلی دیگر درمی‌آورند. قانون دوم ترمودینامیک بیان می‌دارد که در تبدیل انرژی‌ها به هم، همواره مقداری انرژی هدر می‌رود. به بیان دیگر، در رابطه با انرژی ما نمی‌توانیم هرآنچه را که داده‌ایم پس بگیریم. قوانین ترمودینامیک، ضرورت حفظ محیط زیست را نشان می‌دهند و به ما می‌آموزند که چه کاری را باید انجام دهیم و چه کاری را نباید انجام دهیم. جهانی که در آن زندگی می‌کنیم یک سیستم بسته است و هر عملی در آن، بر بخش دیگر اثرگذار است. برای مثال، تخلیه زباله‌های صنعتی در اقیانوس، بر کیفیت زندگی مردمی که کیلومترها دورتر از سواحل زندگی می‌کنند، اثرگذار است؛ رکود اقتصادی در یک کشور، بر همسایگان و دورترین کشورها تأثیر منفی خواهد داشت؛ عدم روزآمد شدن موتور خودروها و استفاده بیش از حد از سوخت‌های فسیلی موجب گرم شدن زمین خواهد شد و همه ساکنین آن را دچار بحران می‌سازد؛ تصمیم پدران ما برای کاشتن درخت در نقطه‌ای از زمین، تا نسل‌ها ادامه خواهد یافت و بر زندگی فرزندانمان نیز اثرگذار خواهد بود. پایداری محیط زیست به معنای حفظ زمین به بهترین شکل برای نسل آینده و عدم کاهش منابع طبیعی آن است (فراهانی و شعبانی مقدم، ۱۳۹۵: ۵).

طبیعت و محیط زیست موهبتی خداوندی است که از مجموعه موجودات، منابع و عوامل و شرایط هماهنگی که در اطراف هر موجود زنده وجود دارد و ادامه حیات به آن وابسته است به وجود می‌آید. محیط زیست محل زندگی و تأمین‌کننده اصلی‌ترین نیازهای انسان است، اما متأسفانه انسان در دوران سلطه‌اش بر این کره خاکی به استفاده بی‌رویه و بدون برنامه‌ریزی از منابع طبیعی، ایجاد آلودگی‌های خطرناک در خاک، آب‌وهوا و از بین بردن توان زیست آن پرداخته است. فرهنگ عامل اصلی و موتور توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست است. بهبود محیط زیست با فرهنگ انسان در ارتباط است به همین خاطر لازم است که اخلاق زیست‌محیطی در بین تمامی اقشار یک جامعه وجود داشته باشد. توقعات و خواسته‌های انسان‌ها باید به گونه‌ای تعریف شوند که تنها معطوف به خود یا امروزشان نباشد. برخی متخصصان، اخلاق اجتماعی را توانایی

ترجیح خواست دیگری بر خواست خود تعریف کرده‌اند. ازین منظر، کسانی که تنها منافع خود را می‌بینند و امیال و خواسته‌های خود را در نظر می‌گیرند، بهره کمتری از اخلاق دارند. حفظ محیط زیست نیازمند وجود انسان‌های اخلاقی در جامعه است. عدم رعایت اخلاق زیست‌محیطی سبب می‌شود تا نسل‌های آینده با چالش‌های بی‌شماری مواجه شوند و ما را مقصر بدانند. توسعه اخلاق، کاری تدریجی، آهسته و دشوار است، زیرا بسیاری به آن احساس نیاز نمی‌کنند و بسیاری دیگر بدلیل ترجیح منافع فردی، در برابر آن مقاومت می‌نمایند (فراهانی و شعبانی مقدم، ۱۳۹۵: ۱۹).

درحال حاضر، هدف نهایی از حفاظت محیط زیست، دستیابی به توسعه پایدار در قالب برنامه‌های اقتصادی هماهنگ با اصول حفاظت از محیط زیست و ممانعت از تخریب و تپه سازی منابع تجدیدشونده و غیرقابل تجدید می‌باشد. از این رو، برای حل بنیادی مشکلات بحرانی محیط زیست می‌باید دیدگاه‌های کلان و زیربنایی توسعه منطبق با قانونمندی‌های حفاظت محیط زیست طراحی شود و هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آینده کشور بر شالوده حفاظت محیط زیست، منابع طبیعی و بهره‌وری خردمندانه از این منابع با نگرش ایجاد تعادل و تناسب بین قانونمندی‌های محیط زیست و توسعه پایدار صورت گیرد (پاداش، ۱۳۹۰: ۳۲). امروزه، وضعیت محیط زیست، آب، انرژی و... به قدری پیچیده و مبهم است که همه فعالان محیط زیست را به تفکر واداشته است. به همین دلیل تلاش می‌شود در دنیای امروزی از هر ابزاری برای بهبود محیط زیست و جلوگیری از هدر رفتن آب، انرژی و... بهره گرفته شود. شاید پرسیدن این سؤال کمی عجیب به نظر برسد که ورزش در حفظ محیط زیست و انرژی چه تأثیری می‌تواند داشته باشد؛ به‌طور مثال، ورزشی مانند فوتبال با میلیون‌ها هوادار در سرتاسر جهان چه نقشی را می‌تواند در حفظ محیط زیست ایفا کند. فعالیت‌های ورزشی باعث تجمع مردم در یک محل می‌شود که به‌نوبه خود اثرات بیرونی منفی مانند آلودگی صوتی، رفتارهای منافی آداب اجتماعی، زباله، آلودگی هوا و نورپردازی‌های تند و ... را به همراه دارد. این دلایل باعث شده تا بسیاری از ساکنین مناطق شهری که آرزوی دسترسی به امکانات تفریحی و ورزشی را دارند، تمایلی در خصوص سکونت و زندگی در نزدیکی این امکانات را نداشته باشند.

در بازی‌های المپیک به‌عنوان بزرگ‌ترین رویداد بشری و ورزشی جهان نیز تأکید بسیاری بر حفاظت از محیط زیست و

رویداد ورزشی صورت گرفت (اندرسن، ۲۰۰۶؛ فالت، ۲۰۰۶). ورزش نیز مانند بسیاری فعالیت‌های دیگر ممکن است آثار مفید یا زیان‌بخشی برای محیط زیست داشته باشد. عملکرد مدیران ورزشی، تیم‌ها و سازندگان تجهیزات و وسایل ورزشی ممکن است پیامدهایی داشته باشد که تأثیر آن بر محیط زیست قابل بررسی است، اگرچه سازمان‌های ورزشی معمولاً به‌عنوان سازمان‌های آلوده‌کننده محیط زیست قلمداد نمی‌شوند. تصمیم به فعالیت ورزشی در وهله اول تأثیر چندانی بر محیط زیست ندارد، ولی هنگامی که تعداد انبوهی از ورزشکاران به تمرین، رقابت، سفر برای شرکت در مسابقات یا تأمین و خرید تجهیزات ورزشی می‌پردازند، تأثیر آن ملموس‌تر خواهد بود و ممکن است پیامدهای زیادی از قبیل تولید دی اکسید کربن، تولید زباله، آلودگی هوا و... را به دنبال داشته باشد. (شعبانی مقدم، یوسفی و احمدی، ۱۳۹۴: ۵).

اگرچه صنعت ورزش توسط بخش بزرگی از جامعه استفاده شده است و به اشکال مختلف با محیط تعامل دارد در گذشته مسائل محیطی اغلب نادیده گرفته شده‌اند. در حال حاضر این امر در حال پذیرش است که رویدادها و تسهیلات ورزشی اثر قابل توجهی بر محیط زیست دارند (بیابیک و تراندافیلووا، ۲۰۱۱: ۲). آلودگی آب و هوا، سروصدای زیاد، آلودگی نوری، ترافیک، استفاده از منابع طبیعی تجدیدناپذیر مانند آب، کاغذ و چوب، تولید گازهای گلخانه‌ای بر اثر استفاده از وسایل برقی، سوراخ شدن لایه اوزون در اثر بکارگیری تجهیزات سرمایشی، استفاده از مواد شیمیایی و آفت‌کش‌ها در زمین‌های چمن، استفاده از مواد شیمیایی در استخرها و اماکن ورزشی، مصرف بیش از حد آب، تخریب زمین‌های ورزشی برای استفاده بعنوان استادیوم و ورزشگاه و... از مهم‌ترین تغییراتی هستند که بدنال ورزش و فعالیت بدنی ممکن است در محیط زیست ایجاد شوند (فراهانی، شعبانی مقدم، ۱۳۹۵: ۸۹). هرچه رویدادهای ورزشی بزرگ‌تر باشند، فشاری که به محیط زیست وارد می‌کنند نیز بیشتر است. رویدادهای بزرگ حتی باوجود اعمال روش‌های پیشگیرانه هم می‌توانند آسیب‌های جدی به محیط زیست و آب و هوا وارد سازند، برای مثال:

- برای آماده‌سازی بازی‌ها، وجود ساختمان، بزرگراه، هوایمما و اماکن ورزشی از ضروریات است و ساخت این موارد توأم با آلودگی هوا، زمین و آب است؛
- تجمع تعداد زیادی از مردم در محل برگزاری بازی‌ها، استفاده بیش از حد از سیستم از طریق حمل و نقل، مصرف فراوان آب و انرژی، تولید انبوه زباله و... فشار زیادی را بر

طراحی فضاهای سبز شده است؛ چنان‌که المپیک سیدنی در سال ۲۰۰۰ با رعایت این اصول به المپیک سبز شهرت یافت. همچنین، با مطالعه فعالیت‌هایی که در بازی‌های المپیک آتن جهت حفاظت از محیط زیست انجام شد، می‌توان پی به اهمیت موضوع برد. (گزارش رسمی بازی‌های المپیک، ۲۰۰۴: ۲۹۱). ذکر این نکته ضروری است که اگرچه توجه زیاد به مشکلات زیست‌محیطی ناشی از رویدادهای بزرگ مثل بازی‌های المپیک اهمیت دارد، اما نباید دیگر فعالیت‌ها و رویدادهای ورزشی که بطور مکرر اجرا می‌شوند و افراد زیادی را درگیر می‌کنند را نادیده گرفت. اگرچه آثار رویدادهای بزرگ واضح‌تر و مهم‌تر است، اما رویدادهای کوچک نیز باتوجه به افراد زیادی که در آنها دخیل هستند آثار منفی قابل توجهی دارند (شعبانی مقدم، یوسفی، و احمدی، ۱۳۹۴: ۸۰). در سال ۱۹۹۴، پس از پایان بازی‌های زمستانی لیل‌هامر نروژ که طی آن توجه خاصی به حفاظت از محیط زیست گردید، رئیس کمیته بین‌المللی المپیک موافقت‌نامه همکاری با برنامه محیط زیست سازمان بین‌الملل به امضا رسانید. بر این اساس، در سال ۱۹۹۵ "کمیسیون ورزش و محیط زیست" در کمیته بین‌المللی المپیک تشکیل شد و اولین کنفرانس جهانی در همین سال در شهر لوزان سوئیس برگزار شد. هدف از تشکیل این کمیسیون، اجرای اقداماتی در جهت افزایش آگاهی محیط زیستی در مجامع ورزشی و تلاش به‌منظور کاهش اثرات مخرب فعالیت‌های ورزشی در عرصه محیط‌های طبیعی است- در حال حاضر، محیط زیست به‌عنوان سومین رکن المپیزم بعد از ورزش و فرهنگ مطرح است. (گزارش المپیک آتن، ۲۰۰۴: ۲۲). اهمیت مطالعه و ارائه الگویی منسجم و شناسایی موانع و راهکارهای توسعه مشارکت در مدیریت زیست‌محیطی و رفع آنها در برنامه‌های آتی، ایجاد انگیزه در جامعه ورزش برای شرکت در فعالیت‌های مشارکتی زیست‌محیطی و افزایش آگاهی ورزشکاران و متصدیان غیرقابل‌انکار است. پاسخ به این سؤال که چه راهکارهایی برای ایجاد گرایش ورزشکاران به مشارکت در مدیریت محیط زیست وجود دارد و اولویت آنها چگونه است، به برنامه ریزان زیست‌محیطی و ورزشی کمک می‌کند تا در برنامه‌های خود با دید وسیع‌تری مسیر را برای رشد و توسعه مشارکت هموار نمایند. ورزش، فعالیت بدنی و بازی سبب کاهش خستگی‌های جسمی و روانی و افزایش روح همکاری، تعاون و همبستگی در افراد می‌شود (اندام، عسگری و سلیمی، ۱۳۹۴). از آغاز دهه ۲۰۰۰ میلادی تلاش‌های گزارش شده‌ای جهت حفظ محیط زیست در

محیط زیست وارد می‌سازد؛

- جمع‌آوری و اصلاح سیستم پس از بازی‌ها، تأثیرات زیست‌محیطی مثبت و منفی بسیاری خواهد داشت؛
- انجام فعالیت‌های مختلف نیازمند استفاده از انرژی است. گرم کردن فضای سالن‌ها، روشنایی اماکن ورزشی، روشن بودن تلویزیون و سایر وسایل برقی و... باعث انتشار گازهای گلخانه‌ای می‌شود و حمل و نقل قابل توجه تماشاگران، تیم‌ها، مقامات و حمل و نقل مواد غذایی و نوشیدنی به سالن‌ها نیز استفاده از انرژی را مضاعف می‌سازد (شعبانی مقدم، یوسفی، احمدی، ۱۳۹۴: ۹۰).

در سال‌های اخیر، توجه عمومی به موضوع محیط زیست با افزایش قابل توجهی روبه‌رو بوده است و سازمان‌های ملی و بین‌المللی ورزشی و اجتماعی، تلاش‌های زیادی را برای حفاظت از محیط زیست انجام داده‌اند. در ایران نیز تا حدودی توسط وزارت ورزش و جوانان و یا فدراسیون‌های ورزشی، کارگاه‌هایی جهت آشنایی ورزشکاران با اصول حفاظت از محیط زیست برگزار شده است، ولی تاکنون هیچ‌گونه نظام یا راهبرد جامعی برای جلب مشارکت ورزشکاران در توسعه فرهنگ محیط زیست که مبتنی بر یافته‌های پژوهشی باشد، ارائه نشده است. از جمله تحقیقات انجام گرفته مرتبط با موضوع محیط زیست و ورزش در داخل و خارج از کشور انجام گرفته است شامل موارد زیر می‌باشد:

- پاداش و همکاران (۱۳۹۰) با عنوان "بررسی اثرات محیط زیستی اماکن ورزشی بر محیط شهری" اشاره نمود که تأثیرگذاری اماکن ورزشی بر محیط زیست اطراف خود و ایجاد آلودگی‌های زیست‌محیطی را تأیید می‌نماید.
- بوژمهرانی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان "راهکارهای توسعه فرهنگ محیط زیستی در ورزش" به این نتیجه رسیدند که از آنجایی که بسیاری از تهدیدات زیست‌محیطی، تخریب منابع و آلوده سازی محیط نتیجه فعالیت‌های انسانی است، با آموزش‌های مستمر و هدفدار اقشار مختلف جامعه - به طوری که کلیه آحاد انسانی به مفاهیم عمده زیست‌محیطی آشنا شوند - می‌توان به داشتن جامعه‌ای باوجدان زیست‌محیطی و آینده‌ای توأم با سرسبزی، سلامتی و استقلال برای کشور امیدوار بود.
- مجیدی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود نتیجه گرفتند که شاداب‌سازی محیط‌های ورزشی، یکی از نکات بسیار مهم در جذب افراد به حضور در محیط ورزش است.

کالینز، جونز و ماندی^۵ (۲۰۰۹) به ارزیابی آثار زیست‌محیطی رویدادهای ورزشی عظیم پرداختند. آن‌ها در مقاله خود این‌گونه بحث را مطرح کردند: "در زمانی که بنگاه‌های خصوصی و عمومی بر اهمیت توسعه پایدار تأکید می‌کنند آثار زیست‌محیطی رویدادهای ورزشی عظیم در حال جلب توجه روزافزون است. اما ارزیابی کمی این آثار به خاطر پیچیدگی و روی دادن در دوره‌ای طولانی از زمان دشوار است". در این مقاله دو رویکرد برای ارزیابی آثار کمی مؤلفه‌های زیست‌محیطی منتخب در ارتباط با بازدید از رویدادهای ورزشی عظیم مورد آزمایش قرار گرفت: تحلیل ردپای بوم‌شناختی و مدل‌سازی درون داد - بروداد زیست‌محیطی. در این مقاله نمونه‌هایی از کاربردهای این روش‌ها در رویدادهای ورزشی در انگلستان بررسی می‌شوند.

دالس و سودرمن^۶ (۲۰۱۰) اظهار کردند که جام جهانی فوتبال ۲۰۰۶ در آلمان برای اولین بار در تاریخ فیفا با تأکید بر ملاحظات زیست‌محیطی انجام شد. کمیته برگزاری این مسابقات قصد داشت تا تأثیر طولانی مدت و پایداری بر بهبود حفاظت از محیط زیست بگذارد. در این مقاله با انتخاب جام جهانی ۲۰۰۶ به عنوان یک نمونه موردی برنامه هدف سبز و چهار حیطه اصلی آن بررسی شده‌اند: آب، زباله، انرژی و حمل‌ونقل. کمیته برگزاری این بازی‌ها حفاظت از آب‌وهوا را به عنوان حیطه پنجم وارد عمل نمود. در این مقاله کاربردهای این روش‌ها برای طراحی و برنامه‌ریزی سایر رویدادهای ورزشی عظیم بررسی می‌شوند.

مالف استیونز و آدامز^۷ (۲۰۱۱) با استفاده از روش تحقیق موردی چندگانه عملکرد زیست‌محیطی یک رویداد ورزشی چند رشته‌ای بین‌المللی را ارزیابی کردند. داده‌های پیمایش و مصاحبه از ۱۵ مدیر و مجری برگزاری رویداد که داوطلب بودند کسب شد. یافته‌ها حاکی از این بود که مدیریت رویداد تلاش زیادی کرد تا یک جنبش زیست‌محیطی در بازی‌ها ایجاد کند اما در نهایت به سطحی ضعیف تا متوسط از عملکرد زیست‌محیطی دست یافت. همچنین، موانع ساختاری، سامانمند و فرهنگی از به‌کارگیری برنامه‌های مدیریت زیست‌محیطی ممانعت به عمل آوردند. لذا موفقیت عملکرد زیست‌محیطی در رویداد ورزشی به درک مدیران از واقعیت‌های عملیاتی و قابلیت‌های راهبردی برای تحقق این هدف وابسته است.

مک کلاف^۸، ۲۰۱۳، در تلاش برای درک و افزایش مشارکت تماشاگران در بازیافت در رویدادهای ورزشی بزرگ نشان داد که بازیافت در یک رویداد ورزشی بزرگ دارای تفاوت‌هایی با سایر محیط‌ها (برای مثال بازیافت در محیط خانه

کافی از موضوع مذکور، یک مورد پرسشنامه بر اساس مصاحبه‌های عمقی از متخصصین استخراج و تدوین شد. پس از اطمینان از روایی و اعتبار آن از طریق اخذ نظر متخصصان، پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ به میزان ۰/۷۸ برآورد شد و در اختیار نمونه آماری به حجم ۳۸۴ نفر قرار داده شد. این داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی، تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزارهای spss 19 و lisrel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌های تحقیق

در جدول ۱، اطلاعات مربوط به میانگین و انحراف معیار نمره‌های هر یک از متغیرها نشان داده شده است. بر اساس این اطلاعات، بالاترین میانگین مربوط به پژوهش و کمترین میانگین مربوط به فرهنگ سازی می‌باشد.

جدول ۱. توصیف آماری میانگین و انحراف معیار مقادیر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و مؤلفه‌های آن

انحراف معیار	میانگین	تعداد	توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش
۰/۵۴	۴/۲۸	۳۸۴	آموزش
۰/۵۹	۴/۳۳	۳۸۴	پژوهش
۰/۴۷	۴/۲۹	۳۸۴	مدیریت
۰/۵۲	۴/۲۲	۳۸۴	ساختار
۰/۳۳	۲/۷۱	۳۸۴	فرهنگ سازی
۰/۵۴	۴/۲۱	۳۸۴	راهکارهای ملی
۰/۴۰	۴/۰۱	۳۸۴	کل پرسشنامه

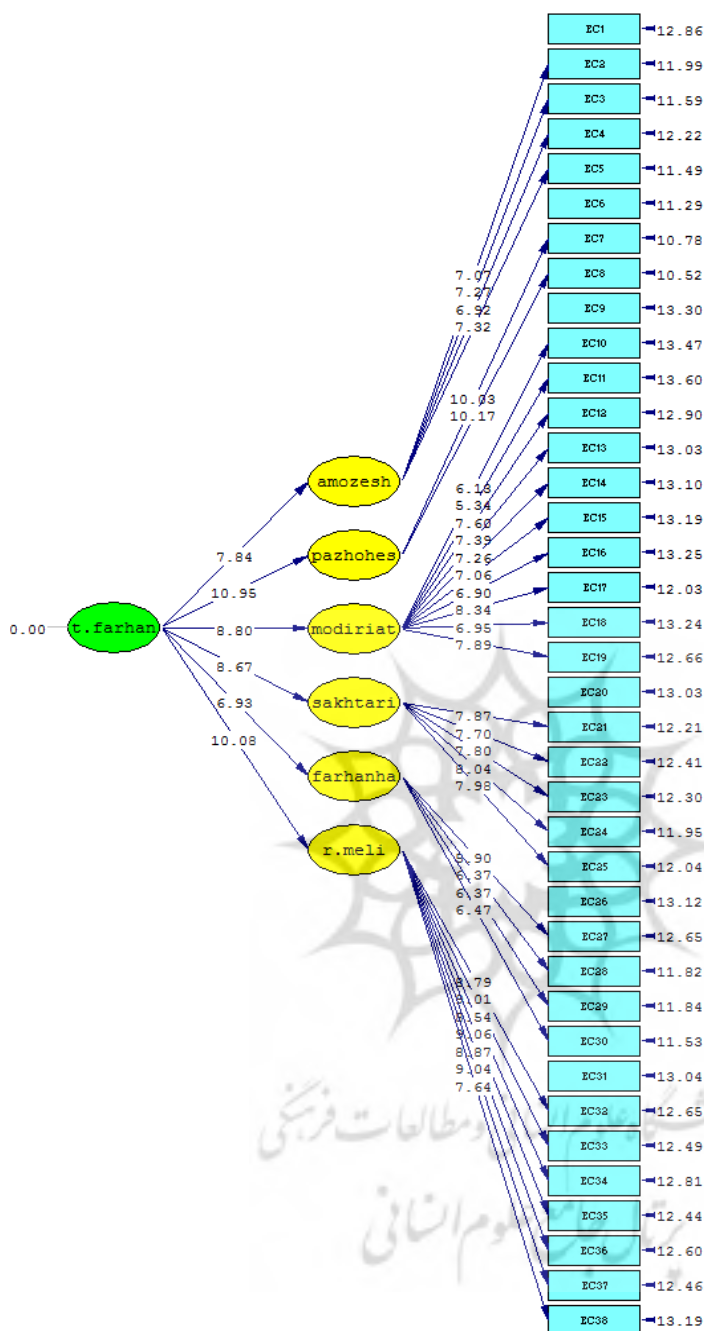
نمودار ۱ یافته‌ی دیگر پژوهش مدل توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را نشان می‌دهد. در این مدل بار عاملی و ارزش تی مرتبط با عوامل مربوط به توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را نشان داده است، که عامل پژوهش تبیین‌کننده مهمی در توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش می‌باشد.

و محل کار) است که آنان را با هم متمایز می‌سازد. جین^۹ و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی عوامل مربوط با نیت افراد اهداکننده پول به استادیوم‌های سبز پرداختند. براساس نظریه تبادل اجتماعی هنگامی که منافع ادراک شده از هزینه‌ها پیشی بگیرد فرد یا ذینفع نگرش مثبتی نسبت به یک مورد خاص پیدا می‌کند. اهداکنندگان ورزشی در صورت کسب تخفیف مالیاتی اولویت دهی به پارکینگ و محل نشستن و ایجاد تخفیف در قراردادهای اجتماعی و حرفه‌ای انگیزه بیشتری برای این کار پیدا می‌کنند. صرف نظر از انگیزش بیرونی شناسایی عقاید، رفتارها و واکنش‌های اصلی حمایت‌کنندگان مالی از استادیوم‌های سبز اهمیت زیادی دارند.

این پژوهش باهدف بررسی راهکارهای مؤثر بر توسعه فرهنگ زیست‌محیطی و افزایش جلب مشارکت ورزشکاران در فعالیت‌های حفاظت از محیط زیست انجام گرفت. با توجه به تأثیرگذاری متقابل دو حیطه ورزش و محیط زیست بر یکدیگر، نیاز به آگاهی بیشتر در حیطه محیط زیست در جامعه ورزش به چشم می‌خورد که در این تحقیق سعی بر آن بود راهکارهای ارائه شده بتواند در کلیه سطوح ورزش مورد استفاده قرار گیرد.

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر روش تحقیق اکتشافی از نوع پیمایشی بود که با استفاده از معادلات ساختاری تأثیر متغیرها سنجیده شده و از لحاظ هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار دارد. به‌منظور جمع‌آوری داده‌های پژوهش از پرسش‌نامه بازبینی‌شده بوژمهرانی و رضوی (۱۳۹۳) استفاده شد. جامعه آماری پژوهش دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه بودند، حجم نمونه بر اساس جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شد. در این پژوهش ابتدا بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعه مقالات داخلی و خارجی به بررسی مبانی نظری پژوهش در داخل و خارج اقدام گردید. سپس با استفاده از نتایج حاصل از بررسی مبانی نظری مربوط به پژوهش، مجموعه‌ای از مفاهیم، تعاریف و نظریه‌های مربوط به موضوع مورد بررسی تدوین شد. لذا پس از کسب شناخت

Chi-Square=1561.32, df=659, P-value=0.00000, RMSEA=0.060

نمودار ۱. تحلیل عاملی تأییدی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش تبیین مدل عوامل اثرگذار بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش بود. این مدل توسعه فرهنگ محیط زیست دارای هفت عامل آموزش، پژوهش، مدیریت، ساختار، فرهنگ سازی و راهکارهای ملی بودند که زیرساخت‌های مدل پژوهش را تشکیل دادند. در تحلیل عاملی این مدل نتایج حاکی از آن بود که عامل پژوهش

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که مجذور کای به درجه آزادی برابر با 2/36 و سطح معناداری 0/000 است. شاخص‌های نیکویی برازش یعنی (GFI) است که نشان‌دهنده برازش قابل قبول است. شاخص RMSEA نیز بود که نسبتاً مناسب است. سایر شاخص‌ها یعنی CFI، NNFI، NFI، AGFI، GFI همگی بالاتر از 0/8 است که مناسب بودن مدل توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را نشان می‌دهد.

آموزش صحیح، حق انتخاب را برای مخاطب در نظر می‌گیرد (فراهانی و شعبانی مقدم، ۲۰۱۳: ۹۵). آگاهی زیست محیطی، آموزش و اقدام، عوامل اصلی در برانگیختن افراد در جهت تقویت ارتباط بین ورزش و محیط زیست در بسیاری از کشورها هستند (مالن و همکاران، ۲۰۱۱: ۸). کلینسون و کیم^{۱۰} (۲۰۱۴) به بررسی منافع زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی و انگیزش‌های زیست محیطی پرداختند. آن‌ها دریافتند که سازمان‌های حرفه‌ای ورزشی تاکید ویژه‌ای بر افزایش آگاهی زیست محیطی در میان تماشاگران و همچنین جذب مشتریان جدید دارند.

فرضیه دوم مربوط به تأثیر پژوهش بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش می‌باشد، توجه به اینکه که ضریب مسیر بین توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و مؤلفه پژوهش برابر با ۰/۸۳ می‌باشد همچنین مقدار آماری (ضریب معناداری) برای این دو برابر با ۱۰/۹۵ می‌باشد و چون این مقادیر بیشتر از ۱/۸۶ ± است لذا فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود. به عبارتی دیگر مؤلفه پژوهش توان پیش‌بینی متغیر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را دارد.

طبق یافته‌های تحقیق عامل پژوهش بیشترین تأثیر را در توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را داشت. بنابراین مسئولین ورزش کشور چه در دانشگاه‌ها چه در مدارس یا درجه‌های دیگر باید برای حفاظت از محیط زیست در کارها و برنامه‌های ورزشی عامل پژوهش را مدنظر داشته باشند. در سال ۲۰۱۱ مالن^{۱۱} و همکاران، پیشنهاد کردند که با وجود پیشرفت در مطالعات زیست محیطی ما هنوز دانش محدودی در خصوص به کارگیری برنامه‌های تحقیقی زیست محیطی در دانشگاه‌ها داریم. هنوز و با گذشت پنج سال از این اختراع، پیشرفت در زمینه این تحقیقات کند است و بسیاری از سؤالات بدون پاسخ مانده‌اند. آنها یک ارزیابی نظام‌مند از میزان تحقیقات صورت گرفته در خصوص محیط زیست و ورزش در ژورنال‌های مرتبط با ورزش انجام دادند تا دریابند چه بخش‌هایی مورد تاکید قرار گرفته و چه پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده ارائه شده است. آن‌ها نتیجه گرفتند که تعداد مقالات در ژورنال‌های ورزشی که بر محیط زیست تاکید داشته‌اند برای مقابله با چالش‌هایی که با آن مواجه هستیم بسیار کم هستند. با وجود توافق چشمگیر در خصوص اهمیت این موضوع ولی هنوز تحقیقات دانشگاهی بسیار کمی به پژوهش در این زمینه پرداخته‌اند. پاکوت، استیونز و مالت^{۱۲} (۲۰۱۱) با بررسی اقدامات صورت گرفته در زمینه محیط زیست

بیشترین سهم را در توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را دارا می‌باشد.

با توجه به جدول ۲ که جدول شاخص برازش می‌باشد مدلی از برازش مناسب برخوردار خواهد بود که میزان x^2/df از ۳ کوچک‌تر باشد، هرچقدر مقدار GFI و AGFI به سمت یک نزدیک‌تر باشد و مقدار RMSEA برای مدل‌های خوب 0/08، برای مدل‌هایی که برازش متوسط دارند 0/05 تا 0/1 می‌باشد و کلیه مقادیر بالای 0/1 برازش ضعیف مدل را نمایان می‌کنند. فرضیه اول تحقیق مربوط به تأثیر آموزش بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش می‌باشد، با توجه به اینکه که ضریب مسیر بین توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و مؤلفه آموزش برابر با ۰/۸۱ می‌باشد همچنین مقدار آماری (ضریب معناداری) برای این دو برابر با ۷/۸۴ می‌باشد و چون این مقادیر بیشتر از ۱/۸۶ ± است لذا فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود. به عبارتی دیگر مؤلفه آموزش توان پیش‌بینی متغیر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را دارد. هرکس در برابر تأثیرات خویش بر طبیعت مسئول است و باید اطمینان حاصل کند که بهره‌برداری از منابع به شیوه‌ای پایدار صورت گرفته است. همچنین، افرادی که مسئولیتی را در بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و توسعه‌ای برعهده دارند در قبال عملکرد زیست محیطی خود مسئول هستند، از این رو آموزش محیط زیست در همه سطوح ضروریست. آموزش محیط زیست به ما می‌آموزد که:

- ۱) همه اجزای سیاره زمین به هم وابسته هستند و هر تصمیم امروز، بر آینده همه محیط زیست اثرگذار است؛
  - ۲) مردم در زمینه‌های مختلف زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نیازمند آموزش هستند؛
  - ۳) همه مردم باید در تصمیم‌گیری‌های خود، مسائل زیست محیطی را نیز لحاظ کنند.
  - ۴) مطالعات بین رشته‌ای و آموزش‌های همگانی ضروریست.
- مشارکت اجتماعی مردم در حوزه محیط زیست هنگامی عینیت پیدا می‌کند که مردم بدانند چه مخاطراتی محیط زیست آنها را تهدید می‌کند، علت آن چیست و چگونه می‌توان با بهبود عملکرد یا تغییر رفتار به رفع آنها کمک کرد. هدف از آموزش محیط زیست، افزایش آگاهی، درک و حساسیت افراد نسبت به فرآیندهایی است که در محیط طبیعی رخ می‌دهد، بشکلی که آنها نسبت به محیط زیست احساس مسئولیت نمایند. آموزش به مردم کمک می‌کند تا خود، بخشی از راهکار و راه‌حل باشند.

و زیست محیطی دامنه وسیعی را شامل می‌شود که مواردی زیادی چون، کاهش تولید کربن تا استفاده از انرژی خورشیدی برای حمل و نقل عمومی را در بر می‌گیرد. او پیشنهاد کرد که اولین گام برای برگزاری زیست محیطی رویدادهای ورزشی هنگامی برداشته می‌شود که مسئولان مدیریت و برگزاری رویدادهای بین‌المللی ورزشی، محیط زیست را به عنوان یک استراتژیک در برنامه‌های خود بگنجانند. در صورت الزامی شدن محیط زیست به عنوان یک پیش شرط نامزدهای میزبانی رویدادهای ورزشی ناگزیر می‌شوند برنامه‌های مناسب زیست محیطی را از همان آغاز پیشنهاد مد نظر قرار دهند. پیروس (۲۰۱۳)، پیشنهاد کرد که گام دوم در ارتقا یک رویداد ورزشی سبز اطمینان از این است که، قول‌ها و تعهدات نامزدها اجرا می‌شود. بنابراین تا زمانی که مسائل زیست محیطی توسط مسئولان به شکل الزام آور و قابل پایش در نظر گرفته نشود یا یک کمیته برای آن تشکیل نشود تغییری رخ نخواهد داد.

فرضیه پنجم تحقیق مربوط به تأثیر فرهنگ سازی بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش می‌باشد. توجه به اینکه که ضریب مسیر بین توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و مؤلفه فرهنگ سازی برابر با $۰/۸۴$ می‌باشد همچنین مقدار آماری t (ضریب معناداری) برای این دو برابر با $۶/۹۳$ می‌باشد و چون این مقادیر بیشتر از $۱/۸۶ \pm$ است لذا فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود. به عبارتی دیگر مؤلفه فرهنگ سازی توان پیش‌بینی متغیر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را دارد. در این عامل با انجام کارهایی مانند گسترش عمومی حفظ محیط زیست (مثلاً پویش سه‌شنبه‌های بدون خودرو و...)، آموزش حفظ محیط زیست در کتاب‌های درسی ورزشی در مدارس، الگوبرداری از فعالیت‌های سایر کشورهای موفق در زمینه ورزش و محیط زیست، تأکید بیشتر بر موضوع محیط زیست در ورزش‌های پایه و آموزشی، افزایش تبلیغات رسانه‌ای و به‌ویژه شبکه‌های ورزشی و... می‌توان به توسعه محیط زیست در ورزش کمک کرد.

فرضیه ششم تحقیق مربوط به تأثیر راهکارهای ملی بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش می‌باشد. توجه به اینکه که ضریب مسیر بین توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و مؤلفه راهکارهای ملی برابر با $۰/۹۱$ می‌باشد همچنین مقدار آماری t (ضریب معناداری) برای این دو برابر با $۱۰/۰۸$ می‌باشد و چون این مقادیر بیشتر از $۱/۸۶ \pm$ است لذا فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود. به عبارتی دیگر مؤلفه راهکارهای ملی توان پیش‌بینی متغیر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را دارد. ارزیابی راهبردی محیط زیست فرایندی نظام‌مند و پویا برای ارزیابی کیفیت محیط زیست و پیامدهای زیست‌محیطی دورنماها

توسط (IOC) و یافته‌های گزارش شده در خصوص چگونگی دفاع از محیط زیست توسط (IOC) و کمیته‌های سازماندهی بازی‌های المپیک از ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۸، نشان دادند که این شواهد در جنبش المپیک تا چه حد ضعیف هستند و اقدامات صورت گرفته در چارچوب دستور کار ۲۱ (برنامه‌ای عملی برای حفاظت از محیط زیست) تا چه اندازه گیج کننده و ناقص است. نویسندگان نتیجه گرفتند که با وجود پیشرفت در دانش مدیریت زیست محیطی در خلال دهه گذشته بدنه تحقیق در زمینه محیط زیست و ورزش هنوز وجود ندارد.

فرضیه سوم تحقیق مربوط به تأثیر مدیریت بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش می‌باشد. توجه به اینکه که ضریب مسیر بین توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و مؤلفه مدیریت برابر با $۰/۹۳$ می‌باشد همچنین مقدار آماری t (ضریب معناداری) برای این دو برابر با $۸/۸۰$ می‌باشد و چون این مقادیر بیشتر از $۱/۸۶ \pm$ است لذا فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود. به عبارتی دیگر مؤلفه مدیریت توان پیش‌بینی متغیر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را دارد. در رویدادهای ورزشی با مدیریت مناسب می‌توان با انجام کارهایی مانند: رعایت اصول زیست‌محیطی در ساخت‌وسازهای ورزشی، الزام به استفاده از مواد قابل بازیافت در حین برگزاری رویدادها، تأکید بر استفاده از انرژی‌های پاک در تأمین روشنایی و گرمای اماکن ورزشی، امتیاز به حفظ محیط زیست در انعقاد قرارداد با پیمانکاران ورزشی و... به توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش کمک کرد.

فرضیه چهارم تحقیق مربوط به تأثیر ساختار بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش می‌باشد. توجه به اینکه که ضریب مسیر بین توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش و مؤلفه ساختار برابر با $۰/۸۶$ می‌باشد همچنین مقدار آماری t (ضریب معناداری) برای این دو برابر با $۸/۶۷$ می‌باشد و چون این مقادیر بیشتر از $۱/۸۶ \pm$ است لذا فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود. به عبارتی دیگر مؤلفه ساختار توان پیش‌بینی متغیر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش را دارد. در این عامل با انجام کارهایی مانند: تدوین آیین‌نامه و دستورالعمل حفظ محیط زیست در رویدادها و اماکن ورزشی، طراحی یک سیستم جامع و به‌روز در زمینه حفظ محیط زیست، راه‌اندازی سامانه اطلاعاتی منسجم و جامع با شبکه‌های ارتباطی توانمند، استقرار سیستم دفع ایمن و پاک پسماندها و زباله‌ها در ورزشگاه‌ها و اماکن تفریحی و... می‌توان به توسعه محیط زیست در ورزش کمک کرد. برای اولین بار پیروس (۲۰۱۳) به این پرسش پرداخت که مشارکت رویدادهای ورزشی در ایجاد یک میراث سبز تا چه اندازه واقع‌بینانه است. او در ارزیابی خود اظهار داشت که محتوای برنامه‌های سبز

حفاظت محیط زیست و وزارت آموزش و پرورش؛

۵- افزایش سطح تسهیلات دولتی در کمک به سازمان‌های ورزشی خدمات رسان به محیط زیست؛

۶- تدوین قراردادهای همکاری بین بخش محیط زیست و وزارت ورزش و سازمان‌های دیگر ورزشی؛

۷- انتخاب شعارها و نمادهای مناسب در رویدادهای ورزشی ملی با تکیه بر اصول محیط زیست؛

۸- گسترش حیطه فعالیت‌ها و اطلاع‌رسانی‌های کمیسیون ورزش و محیط زیست کمیته ملی المپیک؛

۹- تعریف و تدوین مکانیزم‌های اجرایی دقیق در راستای حفظ محیط زیست در پروژه‌های بخش ورزش؛

۱۰- برگزاری همایش‌ها و نشست‌های علمی با محوریت ورزش و محیط زیست.

اگرچه ورزش در زمره بزرگ‌ترین جفاکنندگان به محیط زیست قرار نمی‌گیرد، لیکن می‌تواند صدمات و لطمات کوچک و بزرگ بسیاری به محیط زیست وارد سازد. امروزه بحران‌های زیست‌محیطی به شکل یک مشکل جهانی درآمده و تلاش‌های گسترده‌ای از سوی کشورها و مجامع بین‌المللی و منطقه‌ای جهت مقابله با آلودگی‌ها و تخریب محیط زیست صورت می‌گیرد. چنانچه مدیران و متصدیان امر ورزش، ورزشکاران و تماشاچیان درک کنند و بپذیرند که مسئولانه‌تر عمل کردن آن‌ها بر شرایط زیست‌محیطی محل برگزاری رویداد تأثیر مثبت دارد، صدمات ناشی از ورزش بر محیط زیست کاهش خواهد یافت. همچنین از نقش بسیار مهم ورزش و نمادهای آن می‌توان برای ارتقا آگاهی‌های زیست‌محیطی، بهبود عملکردها و فعالیت‌های روزانه میلیون‌ها نفر از مردمی که بخشی از این صنعت هستند بهره جست. ورزش و محیط زیست با یکدیگر در ارتباط تنگاتنگی هستند و از ورزش به‌عنوان ابزاری در جهت دستیابی به اصول توسعه پایدار نام برده می‌شود. از زمانی که منشور المپیک اصلاح و محیط زیست پس از ورزش و فرهنگ به‌عنوان سومین رکن منشور المپیک مطرح گردید، اقدامات چشمگیری در زمینه حفاظت از محیط زیست صورت گرفته است. امروزه شواهدی دال بر افزایش فعالیت‌های پایدار زیست‌محیطی مربوط به مجموعه‌های ورزشی وجود دارد. در مصرف آب صرف‌جویی می‌شود، از انرژی‌های پاک و انرژی خورشید استفاده می‌شود، مصرف آب زمین‌های چمن در بسیاری از نقاط از طریق آبیاری قطره‌ای مدیریت می‌شود، مصرف آفت‌کش‌ها روبه کاهش است، سالن‌ها دارای گواهی‌نامه مدیریت پایدار هستند، کفپوش‌های دوستدار محیط زیست مورد استفاده قرار می‌گیرند (شعبانی مقدم، یوسفی و احمدی، ۱۳۹۴: ۱۶۵).

و اهداف توسعه‌ای است که به کمک سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ها و طرح‌ها تحقق می‌یابند. در این عامل نیز با انجام کارهایی مانند: افزایش سطح تسهیلات دولتی در کمک به سازمان‌های ورزشی خدمات رسان به محیط زیست، آموزش اصول همکاری نزدیک بین وزارت ورزش، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت آموزش و پرورش، لزوم اجرای قوانین و الزامات کشور در جهت پیشبرد شعار «محیط زیست سالم»، تقویت عزم ملی برای توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش، برگزاری همایش‌ها و نشست‌های علمی با محوریت ورزش و محیط زیست و... می‌توان به توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش کمک کرد. با توجه به فرهنگ غنی اسلامی و تصریح اصل پنجاهم قانون اساسی در حفاظت از محیط زیست به‌عنوان یک وظیفه عمومی و همگانی، و نیز با توجه به این‌که آموزش یکی از مؤثرترین مؤلفه‌های تأثیرگذار بر توسعه هر کشور است، انجام اقداماتی وسیع، همه‌جانبه، مستمر و فراگیر در جهت افزایش آگاهی‌های زیست‌محیطی جامعه ضروری است. از آنجایی‌که بسیاری از تهدیدات زیست‌محیطی، تخریب منابع و آلوده سازی محیط نتیجه فعالیت‌های انسانی است، آموزش‌های مستمر و هدف‌دار اقشار مختلف جامعه می‌تواند به داشتن جامعه‌ای باوجدان زیست‌محیطی و آینده‌ای توأم با سرسبزی، سلامتی و استقلال برای کشور کمک کند (بوژمهرانی، ۱۳۹۳: ۹). مردم، مدیران، ذینفعان رویدادهای ورزشی و حتی محققان باید از این پیش فرض نادرست عبور کنند که پاسخ همه چالش‌های زیست محیطی دولت است (شعبانی مقدم، حسین‌آبادی، و اختیاری، ۱۳۹۶: ۲). دیویس^۲ (۱۹۹۸) عضویت در کمیته‌های مشاوره‌ای ایالتی و موسسه‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای را دو راهکار مهم مشارکت عمومی در حفاظت محیط زیست در سطح ملی معرفی کرده‌اند.

با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان راهکارهای ارتقای فرهنگ زیست‌محیطی را در ۳ گروه راهکارهای آموزشی و پژوهشی، راهکارهای مدیریتی و ساختاری و راهکارهای مدیریتی و ملی تقسیم‌بندی کرد. ده راهکار که بالاترین اولویت‌ها را داشته‌اند عبارت‌اند از:

- ۱- راه‌اندازی رشته یا گرایش تحصیلی در مقاطع تحصیلات تکمیلی با عنوان ورزش و محیط زیست؛
- ۲- سوق دادن تحقیقات و پایان‌نامه‌های دانشجویی به سمت ورزش و محیط زیست؛
- ۳- تقویت عزم ملی برای توسعه فرهنگ محیط زیست از طریق ورزش؛
- ۴- آموزش اصول همکاری نزدیک بین وزارت ورزش، سازمان

ترویج توسعه پایدار تشویق می‌کند. بی‌شک آگاهی، لازمه انجام هرگونه اقدامی است. ارتقا سطح دانش عمومی نسبت به موارد مرتبط با مسائل زیست‌محیطی از طریق ورزش، گامی سازنده در جهت به حداقل رساندن آسیب‌های وارد بر محیط زیست به شمار می‌رود.

و تعهدات حفاظت از آن، از ملاک‌های مهم اعطای امتیاز میزبانی به شهرهای داوطلب برگزاری بازی‌های المپیک قرار گرفته است. کنگره‌های بین‌المللی و منطقه‌ای با موضوع ورزش و محیط زیست برگزار گردیده و کمیته بین‌المللی المپیک، کمیته‌های ملی المپیک کشورها را به ایجاد کمیسیون ورزش و محیط زیست و

REFERENCES

- Andam , R. Asgari, M. Salimi, M. Investigating Barriers to promote traditional games from the perspective of the students. *Applied Research of Sport Management* Vol.4, No.2, 2015.
- Andrusevych, A. (2002)"The Right to Public Participation in Environmental Decision-Making in Ukraine: Challenges of Compliance". UNEP seminar on human rights and the environment, p 8.
- Anderson, S. (2006). Greening the Gridiron: Environmental Responsibility at the Super Bowl and Beyond.
- Babiak, K., & Trendafilova, S. (2011). CSR and environmental responsibility: Motives and pressures to adopt sustainable management practices. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 18(1), 11–24.
- Boogmehrani, S. Razavi, M (2015). Solutions of promotion of environmental culture in sport, quarterly of strategic studies in sport and youth, n 21, pp2.
- Collins, A., Jones, C., & Munday, M. (2009). Assessing the environmental impacts of mega sporting events: Two options?. *Tourism Management*, 30(6), 828-837.
- Dolles, H., & Söderman, S. (2010). Addressing ecology and sustainability in mega- sporting events: The 2006 football World Cup in Germany. *Journal of Management & Organization*, 16(4), 587-600.
- Davies. J. C. (1998). «Public Participation in Environmental Decision-Making and the Federal Advisory Committee Act Testimony before the U.S. House of Representatives Government Reform and Oversight Committee». Center for Risk Management, Resources for the Future. 1616 P Street Washington, DC 2003, 6. Pp. 1-16.
- Falt, E. (2006). Sport and the environment. *Environmental Health Perspectives*, 114(5), A268-A269.
- Farahani, A. Shabani moghaddam, K (2016). Environmental managment in sport, Hatmi publication, pp 5, 19, 20, 89.
- Kellison, T. B., & Kim, Y. K. (2014). Marketing pro-environmental venues in professional sport: Planting seeds of change among existing and prospective consumers. *Journal of Sport Management*, 28(1), 34-48.
- Majidi, C. Kashef , B. Ahadi , Rasoolazar. The Factors Related to Beautification and joyfulness of university sport places on dormitory student's tendency toward physical activity. *Applied Research of Sport Management* Vol.4, No.3, 2016.
- Official Report of the XXVIII Olympiad (2004) ORGANISING COMMITTEE FOR THE GAMES. 290-300 pp.
- Jin, L., Zhang, J.J., Pitts, B.G., Connaughton, D., Swisher, M., Holland, S., & Spengler, J.O. (2015). Factors associated with an athletic donor's intention to donate to green stadium initiatives of a collegiate athletic program. *International Journal of Event Management Research*, 10(1), (TBC).
- Mallen, C., Stevens, J., & Adams, L. J. (2011). A content analysis of environmental sustainability research in a sport-related journal sample. *Journal of Sport Management*, 25(3), 240-256.
- McCullough, B. P. (2013). Identifying the influences on sport spectator recycling behaviours using the theory of planned behaviour. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 14, 146-168.
- Parnell, M. (2005)"Public Participation in Environmental Decision-Making, Barrister and Solicitor". Environmental Defenders Office (SA)Inc. pp 1-15.
- Padash, D (2011). Environmental influence of sport facilities on town environments,

- Journal of environment and development, year 2, Number3, p3.
- Preuss, H. (2013). The contribution of the FIFA World Cup and the Olympic Games to green economy. Sustainability, 5(8), 3581-3600.
  - Shabani moghaddam. K. Yoosefi, B. Ahmadi, A (2015). Sport and environment, Jahad Publication, First dition, 80, 90, 165.
  - Shabani moghaddam, K. Hossinabadi, B. Ekhtiari, N (2017). Promoting environmental responsibility in sport evnts, 2nd international confrenc of applied researches in physical education and championship, Tehran, p2.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی